



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 337/2019-56

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. decembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Mojmíra Mamojku v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Dobrovičom, Záhradnícka 27, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 24 CoP 41/2018-131 a sp. zn. 24 CoP 42/2018 z 25. októbra 2018 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED] **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. decembra 2018 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 19 ods. 1, čl. 41 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) č. k. 15 P 136/2018-42 z 25. júna 2018 a uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 24 CoP 41/2018-131 a sp. zn. 24 CoP 42/2018 z 25. októbra 2018 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Sťažovateľ je otcom dvoch maloletých detí, a to dcéry [REDAKOVANÉ], narodenej v roku [REDAKOVANÉ], a syna [REDAKOVANÉ], narodeného v roku [REDAKOVANÉ], s ktorými sa matka detí bez jeho súhlasu odsťahovala z [REDAKOVANÉ] do obce [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]. Ako zo sťažovateľom priložených príloh vyplýva, na Okresnom súde Bratislava I prebieha konanie pod sp. zn. 3 P 235/2016 o rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností rodičov k maloletým deťom.

Úprava práv a povinností rodičov voči maloletým deťom na čas do rozvodu bola upravená rozsudkom okresného súdu č. k. 15 P 227/2014-3535 zo 17. júna 2016 v spojení s dopĺňacím rozsudkom č. k. 15 P 227/2014-363 zo 17. júna 2016 a v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 3 Cop 29/2016-630 z 23. júla 2017. Tieto rozhodnutia napadol sťažovateľ ústavnou sťažnosťou na ústavnom súde, ktorý ju uznesením č. k. IV. ÚS 400/2018-53 z 12. júla 2018 odmietol z dôvodu nedostatku právomoci vo vzťahu k uzneseniu okresného súdu a pre oneskorenosť vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu.

3. Na návrh matky rozhodol okresný súd namietaným uznesením č. k. 15 P 136/2018-42 z 25. júna 2018 tak, že nariadil neodkladné opatrenie, ktorým upravil styk otca s maloletými deťmi do právoplatného skončenia konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 3 P 235/2016 vo veci samej, t. j. o rozvod a úpravu rodičovských práv a povinností rodičov k maloletým deťom. Okresný súd neodkladným opatrením upravil styk sťažovateľa s maloletými deťmi tak, že sťažovateľ je oprávnený stretávať sa s deťmi každý páry týždeň od piatku 17.00 h do nedele 17.00 h, čím došlo k zmene rozsudku okresného súdu č. k. 15 P 227/2014-3535 zo 17. júna 2016 v spojení s dopĺňacím rozsudkom č. k. 15 P 227/2014-363 zo 17. júna 2016 a v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 3 Cop 29/2016-630 z 23. júla 2017 v časti výroku o úprave styku otca s maloletými deťmi. V zmysle namietaného neodkladného opatrenia okresného súdu bol otec povinný si deti vyzdvihnúť a následne odovzdať pred bytom matky.

4. Okresný súd tiež na návrh matky rozsudkom č. k. 15 P 20/2018-68 z 29. mája 2018 rozhodol o udelení súhlasu matke, ktorý nahradzuje súhlas otca (sťažovateľa) k podaniu žiadosti o zápis maloletého [REDAKOVANÉ] do Základnej školy, [REDAKOVANÉ]. Po odvolaní sťažovateľa vo veci rozhodol krajský súd uznesením č. k. 24 CoP 24/2018-197 z 25. októbra 2018 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie.

5. Proti uzneseniu okresného súdu č. k. 15 P 136/2018-42 z 25. júna 2018, ktoré je namietané v tejto ústavnej sťažnosti a ktorým okresný súd neodkladným opatrením upravil styk sťažovateľa s jeho maloletými deťmi, podal sťažovateľ odvolanie. O odvolaní rozhodol krajský súd namietaným uznesením č. k. 24 CoP 41/2018-131 a sp. zn. 24 CoP 42/2018 z 25. októbra 2018 tak, že úpravu styku sťažovateľa s maloletými deťmi zmenil. Sťažovateľ je podľa neho oprávnený stretávať sa s maloletými deťmi každý páry týždeň od piatku 14.00 h, keď si deti prevezme v [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], do nedele 14.00 h, keď je zasa povinný deti odovzdať matke v mieste svojho bydliska v [REDAKOVANÉ]. Okrem uvedeného je otec (sťažovateľ) oprávnený stretávať sa s deťmi aj každý prvý nepárny týždeň každého nepárneho kalendárneho mesiaca od piatku 14.00 h do nedele 14.30 h, k prevzatiu detí má dôjsť v [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] a k odovzdaniu detí má dôjsť v bydlisku matky v [REDAKOVANÉ].

Zároveň bol neodkladným opatrením upravený styk sťažovateľa s maloletými deťmi počas vianočných a veľkonočných sviatkov a letných prázdnin opäť tak, že deti si sťažovateľ prevezme v bydlisku matky v [REDACTED] a odovzdá ich vo svojom bydlisku v [REDACTED].

6. Namietané porušenie čl. 41 ods. 1, čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru sťažovateľ odôvodňuje tým, že všeobecné súdy nezákonne obmedzili právo detí na starostlivosť od otca a právo otca na starostlivosť o deti „na 4 dni/mesiac, resp. reálne 2 dni/mesiac, čo je zníženie starostlivosti otca o deti o 73% (resp. zníženie o 11 dní/mesiac) oproti dovtedy 3,5 roka realizovanej striedavej osobnej starostlivosti 15 dní/mesiac.“. Tým, že je otec (sťažovateľ) povinný si deti prevziať v mieste vzdialenom 350 km od miesta bydliska, respektíve od miesta, kde predtým bývala celá rodina, sťažovateľ nemôže 2 pracovné dni v mesiaci pracovať, respektíve nájsť si adekvátne zamestnanie, a pritom on sám túto vzdialenosť medzi bydliskami rodičov nevytvoril. Takisto musí sťažovateľ znášať aj časovú a finančnú náročnosť preberania detí vo vzdialenom bydlisku matky.

7. Porušenie svojich základných práv podľa čl. 41 ods. 1, čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru vidí sťažovateľ aj v tom, že rozhodnutiami všeobecných súdov došlo k „drastickému a nezákonnému obmedzeniu kontaktu detí s otcom, resp. otca s deťmi“, čo spôsobuje vážne narušenie citových väzieb a vzťahov. Sťažovateľ ako otec sa pre deti stáva nedôveryhodným, dochádza k narušeniu vzťahov aj s ďalšími príbuznými na strane otca, naruša sa vzťah detí k sociálnemu prostrediu, kde otec býva, sťažovateľ ako otec je vylúčený zo vzdelávacieho procesu syna [REDACTED], ktorého vychovával bilingválne (slovensky a nemecky). Tieto rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými došlo podľa sťažovateľa k nezákonnému obmedzeniu jeho styku s deťmi, prispeli k negatívnemu a vážnemu narušeniu súkromného života sťažovateľa, keďže sa mu rozpadol vzťah s partnerkou. Tieto rozhodnutia paralyzovali aj jeho pracovný život, keďže kvôli rozsudku sp. zn. 3 CoP 29/2016 a 3 CoP/30/2016 z 23. júla 2017 sa s deťmi mohol stretávať každú párnú stredu, teda musel celý pracovný deň precestovať. Aj napadnuté neodkladné opatrenie spôsobuje, že sťažovateľ nemôže pracovať 2 pracovné dni v mesiaci, keďže musí cestovať na účely prevzatia detí. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal aj na judikatúru Ústavného

súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 153/16 z 26. júla 2016 a sp. zn. I. ÚS 955/15 zo 14. marca 2017, z ktorých zdôraznil hlavne záver, že dieťa má právo udržiavať pravidelný osobný kontakt s rodičmi, že rodičia majú právo zásadne rovnakou mierou sa podieľať na starostlivosti a výchove dieťaťa a je nespravodlivé, aby jeden z rodičov profitoval z nezákonného premiestnenia dieťaťa do 200 km vzdialeného miesta.

8. Sťažovateľ ďalej v ústavnej sťažnosti opísal, ako sa vyvíjala úprava jeho styku s deťmi v období posledných 4,5 roka, zdôraznil, že posledné nezákonné a protiústavné rozhodnutia ho obmedzujú aj časovo, aj finančne, sú vo vzťahu k nemu nerealizovateľné, a preto zastáva názor, že porušujú jeho základné ľudské práva, a za spravodlivú by považoval takú úpravu, pri ktorej by si matka deti preberala v mieste jeho bydliska v [REDACTED].

9. V súvislosti s namietaným porušením základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľ uviedol, že súd druhej inštancie nezohľadnil pri svojom rozhodnutí legislatívu ani aktuálne platnú judikatúru Ústavného súdu Českej republiky v plnom kontexte. Prejavil presvedčenie, že cestovanie medzi bydliskami nie je v záujme detí, a poukázal najmä na skutočnosť, že túto vzdialenosť vedome a bezdôvodne vytvorila matka detí.

10. Vzhľadom na to, že namietanými rozhodnutiami súdov o nariadení neodkladného opatrenia, ktoré obmedzili styk sťažovateľa s deťmi, došlo k závažnému zásahu do jeho práva a práva jeho detí na súkromie a rodinný život, práva na spravodlivý súdny proces, narušili sa rodinné putá a väzby a citové vzťahy medzi nimi, nevynímajúc finančnú ujmu a ujmu v pracovnej sfére sťažovateľa, uplatnil si sťažovateľ aj primerané finančné zadosťučinenie za porušenie svojich práv, a to vo výške 900 eur. Táto suma pozostáva z nemajetkovej ujmy vo výške 500 eur, čo má približne zodpovedať symbolickej sume 100 eur za každý mesiac doby platnosti nezákonne nariadeného neodkladného opatrenia, a z majetkovej ujmy vo výške 400 eur, čo má zodpovedať symbolickej sume 10 eur

za každý deň nemožnosti pracovať v pracovné dni z dôvodu nezákonného neodkladného opatrenia.

11. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR Uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 24CoP/41 a 42/2018-131 zo dňa 25.10.2018 a Uznesením Okresného súdu v Poprade č. k. 15P/136/2018-42 zo dňa 25.6.2018 porušené bolo.

3. Základné právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie vyplývajúce z čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 41 ods. 1 Ústavy SR Uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 24CoP/41 a 42/2018-131 zo dňa 25.10.2018 a Uznesením Okresného súdu v Poprade č. k. 15P/136/2018-42 zo dňa 25.6.2018 porušené bolo.

4. Základné právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie vyplývajúce z čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 19 ods. 1 Ústavy SR Uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 24CoP/41a42/2018-131 zo dňa 25.10.2018 a Uznesením Okresného súdu v Poprade č. k. 15P/136/2018-42 zo dňa 25.6.2018 porušené bolo.

5. Uznesenie Krajského súdu v Prešove č.k. 24CoP/41a42/2018-131 zo dňa 25.10.2018 a Uznesenie Okresného súdu v Poprade č.k. 15P/136/2018-42 zo dňa 25.6.2018 sa zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu Poprad na ďalšie konanie.

6. Krajský súd v Prešove je povinný do 30 dní od právoplatnosti tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zaplatiť finančné zadosťučinenie sťažovateľa v sume 900,- €.

7. Krajský súd v Prešove je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia vo výške 346,62 € (2 x á 163,50 € prevzatie a príprava, ústavná sťažnosť a režijný paušál 2 x á 9,81 €) do 30 dní od dňa doručenia tohto nálezu...“

12. Vec bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi, ktorého funkčné obdobie sudcu ústavného súdu skončilo 16. februára 2019. V súlade s čl. X bodom 3 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 bola vec pridelená sudcovi spravodajcovi Ivanovi Fiačanovi a v zmysle čl. II bodu 3 písm. b) bola prejednaná v prvom senáte ústavného súdu v zložení Jana Baricová (predsedníčka senátu), Ivan Fiačan a Mojmír Mamojka.

13. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 337/2019-17 z 10. septembra 2019 po predbežnom prerokovaní prijal ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru namietaným uznesením krajského súdu č. k. 24 CoP 41/2018-131 a sp. zn. 24 CoP 42/2018 z 25. októbra 2018 na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci (vo vzťahu k namietanému porušeniu práv uznesením okresného súdu č. k. 15 P 136/2018-42 z 25. júna 2018) a pre zjavnú neopodstatnenosť (vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 19 ods. 1 a čl. 41 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru).

14. Ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti vyzval predsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrila k prijatej ústavnej sťažnosti a uviedla, či súhlasí s tým, aby ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti.

15. Predsedníčka krajského súdu sa na výzvu ústavného súdu vyjadrila v písomnom stanovisku, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 28. októbra 2019. Uviedla, že „*Vo veci vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 24CoP/41/2018, 24CoP/42/2018 odvolací súd konal v medziach svojej právomoci. Jeho úvahy napísané v dôvodoch rozhodnutia z 25.10.2018 vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, majúce oporu v obsahu spisového materiálu. V dôvodoch rozhodnutia sú obsiahnuté také skutočnosti skutkového i právneho posúdenia veci, aké sú žiadané aplikáciou ust. § 2 ods. 1 CMP, § 220, § 236 CSP. Opätovne sa žiada poukázať na obsah uznesenia Krajského súdu v Prešove 24CoP/41/2018,*

24CoP/42/2018-131 z 25.10.2018 i pripájané vyjadrenie predsedníčky senátu JUDr. Elišky Wagshalovej.

Sťažovateľom vyjadrený prejav nespokojnosti s napadnutým rozhodnutím je potrebné hodnotiť aj tak, že obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude splňať očakávania a predstavy účastníka konania. Potrebuje, aby postup súdu bol v súlade so zákonom, aby bol ústavne akceptovateľný a aby jeho rozhodnutie bolo možné kvalifikovať ako zákonné, preskúmateľné a nearbitrárne.

Podľa nášho názoru v predmetnej veci postup odvolacieho súdu i obsah jeho rozhodnutia je zákonný a preskúmateľný. Niet preto dôvodu na vyslovenie porušenia základných práv, ktorého sa domáha sťažovateľ.“. Predsedníčka navrhla, aby bola ústavná sťažnosť ako zjavne neopodstatnená zamietnutá, a zároveň vyjadrila súhlas, aby ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania.

V priloženom vyjadrení predsedníčka senátu 24 CoP JUDr. Eliška Wagshalová upriamila pozornosť ústavného súdu najmä na bod 15 napadnutého uznesenia, z ktorého podľa nej nemožno vyvodit', že by bol sťažovateľ obmedzený v starostlivosti o maloleté deti v porovnaní s rozsahom styku podľa právoplatného rozsudku, ako to tvrdí. Odvolací súd zároveň rozdelil zaťaženie spojené s cestovaním v súvislosti s preberaním a odovzdávaním detí medzi oboch rodičov. Úvahy odvolacieho súdu premietnuté v odôvodnení napadnutého uznesenia podľa nej vychádzajú z konkrétnych faktov prípadu, sú logické a majú oporu v obsahu spisového materiálu. Vzhľadom na uvedené napadnutým uznesením nemohlo podľa predsedníčky senátu dôjsť k porušeniu základných práv sťažovateľa.

16. O prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde bola listom z 2. októbra 2019 upovedomená aj zúčastnená osoba, teda matka maloletých detí [REDACTED]. Ústavnému súdu bolo 24. októbra 2019 doručené jej vyjadrenie, v ktorom uviedla, že sťažovateľ nerešpektuje žiadnu úpravu styku s maloletými deťmi, ako ju nariadi súd. Opísala správanie sťažovateľa, ktorý mal bez jej súhlasu prihlásiť syna [REDACTED] do základnej školy v [REDACTED], hoci už bol prihlásený do školy v [REDACTED], po odovzdaní detí v rámci letných prázdnin mal deti v rozpore

s úpravou styku zadržiavať dva mesiace, a zdôraznila svoj strach z nevyspytateľného správania sťažovateľa.

17. Ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby sa v lehote 10 dní od doručenia výzvy vyjadril k stanovisku zúčastnenej osoby [REDAKOVANÉ] z 18. októbra 2019, ako aj k stanovisku krajského súdu z 21. októbra 2019. Zároveň ho vyzval, aby ústavnému súdu oznámil, či sťažovateľ súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, a poučil ho, že v prípade, ak v stanovenej lehote žiadané stanovisko nebude ústavnému súdu doručené, bude ústavný súd predpokladať, že sťažovateľ s upustením od ústneho pojednávania súhlasí.

18. Sťažovateľ ústavnému súdu adresoval vyjadrenie nazvané „*REPLIKA k vyjadreniu matky detí z 18.10.2019*“, ktoré bolo doručené 10. novembra 2019. V tomto vyjadrení, ktoré bolo doložené 12 prílohami, sťažovateľ detailne popisuje, prečo sú tvrdenia matky maloletých detí v jej stanovisku ústavnému súdu nepravdivé, opisuje skutkové okolnosti starostlivosti o deti za posledné mesiace, tvrdí, že matka súd zavádza, neodovzdáva mu deti, ktoré už 41 dní nevidel, opisuje, ako v rôznych konaniach sudkyne nadržovali matke maloletých detí. K stanovisku pripojil aj štyri potvrdenia o podaní trestného oznámenia, ktoré na matku v posledných mesiacoch podal z dôvodu marenia výkonu súdneho rozhodnutia.

19. Ďalším podaním doručeným 13. novembra 2019 zaslal sťažovateľ ústavnému súdu znalecký posudok znalkyne PhDr. Aleny Kopányiovej, PhD., z odboru psychológie, odvetvia klinickej psychológie detí a poradenskej psychológie č. 22/2019 vo veci maloletých detí [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ktorý bol vyhotovený 12. novembra 2019. Ďalším podaním označeným ako „*REPLIKA č. 2 – k vyjadreniu matky detí z 18.10.2019*“, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 17. novembra 2019, sťažovateľ oznámil ústavnému súdu, že matka 15. novembra 2019 opätovne zmarila prevzatie detí sťažovateľom, už 60 dní deti nevidel a nemá možnosť sa s nimi ani telefonicky spojiť, a priložil v tejto veci podané trestné oznámenie. Ani v jednom z uvedených podaní sa sťažovateľ žiadnym spôsobom nevyjadril k tomu, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

20. Odporca výslovne súhlasil s upustením od ústneho pojednávania, súhlas sťažovateľa, ktorý sa k ústnemu pojednávaniu vôbec nevyjadril, v súlade s poučením (bod 17) ústavný súd predpokladal, a preto ústavný súd upustil podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom namietaného uznesenia krajského súdu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Relevantné ustanovenia právnych predpisov

21. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

22. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

23. Podľa čl. 131 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy v trojčlenných senátoch. Senát sa uznáva nadpolovičnou väčšinou svojich členov.

24. Podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania môže ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustiť, ak od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

25. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

26. Podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhoví, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody.

27. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

28. Podľa čl. 8 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

29. Podstatu ústavnej sťažnosti sťažovateľa v rozsahu, v akom bola prijatá na ďalšie konanie, tvorí namietané porušenie jeho práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru rozhodnutím krajského súdu o nariadení neodkladného opatrenia, ktorým bol upravený styk sťažovateľa s jeho maloletými deťmi. Toto rozhodnutie považuje sťažovateľ za nezákonné a neústavné, keďže nerešpektuje legislatívu a aktuálnu judikatúru a nezákonne obmedzuje sťažovateľa vo výkone jeho rodičovských práv vo vzťahu k deťom. Namietané rozhodnutie malo rovnako negatívne zasiahnuť do práva sťažovateľa na súkromný život, do jeho pracovnej sféry, sťažuje styk otca s deťmi a obmedzuje jeho rozsah najmä z dôvodu veľkej vzdialenosti bydliska matky a sťažovateľa, ktorá je 350 km a ktorú zavinila matka.

30. Z hľadiska argumentácie, ktorú sťažovateľ uviedol vo svojej ústavnej sťažnosti, považoval ústavný súd za potrebné zdôrazniť, že posudzovanie podmienok na vydanie či zrušenie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) pristupuje k preskúmvaniu sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv neodkladným opatrením, zdržanlivo, vychádzajúc z právneho názoru, podľa ktorého

zásadne nie je oprávnený zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými nariaďujú či zrušujú neodkladné opatrenia, a to nielen preto, že nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, že ide o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania (spravidla) nezasahuje konečným spôsobom. Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o vydaní opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie, resp. zrušenie pristupuje len za celkom výnimočných okolností, tak ako to bolo zaužívané judikatúrou v súvislosti s posudzovaním predbežných opatrení podľa Občianskeho súdneho poriadku. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (I. ÚS 50/2019, IV. ÚS 17/2019, I. ÚS 257/2019).

31. Bez ohľadu na uvedené ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že aj v konaní o návrhu na vydanie či zrušenie neodkladného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie o návrhu na vydanie či zrušenie neodkladného opatrenia musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené.

32. Ústavný súd preskúmal namietané uznesenie krajského súdu č. k. 24 CoP 41/2018-131 a sp. zn. 24 CoP 42/2018 z 25. októbra 2018, ktorým ako súd druhej inštancie rozhodoval o neodkladnom opatrení o úprave styku sťažovateľa s jeho maloletými deťmi. Krajský súd napadnutým uznesením zmenil odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu a styk sťažovateľa s deťmi upravil tak, že sťažovateľ (otec) je oprávnený stretávať sa s deťmi každý páry týždeň kalendárneho mesiaca v čase od piatku od 14.00 h do nedele do 14.30 h s tým, že si deti prevezme v materskej škole v [REDACTED] a základnej škole v [REDACTED] a odovzdá ich na adrese svojho bydliska v [REDACTED]. Sťažovateľ je zároveň oprávnený na styk s deťmi aj každý prvý nepárny týždeň každého nepárneho kalendárneho mesiaca v čase od piatku od 14.00 h do nedele

do 14.30 h s tým, že si deti prevezme v materskej škole v [REDACTED] a základnej škole v [REDACTED] a odovzdá ich v mieste bydliska matky v [REDACTED]. Uznesenie obsahovalo aj úpravu styku sťažovateľa s deťmi počas vianočných sviatkov, veľkonočných sviatkov a letných prázdnin.

V odôvodnení svojho uznesenia krajský súd v podstatnom uviedol: „8. *Otec v odvolaní namieta, že vzhľadom na podstatné zúženie rozsahu styku oproti predchádzajúcej súdnej úprave môže dôjsť k vážnemu narušeniu citových väzieb medzi otcom a mal. deťmi. Neexistuje žiaden objektívny dôvod pre obmedzenie starostlivosti otca o mal. deti počas prázdnin a sviatkov...*

10. *Úloha oboch rodičov je v živote maloletého dieťaťa nezastupiteľná a odvolací súd nemá za to, že by tomu bolo inak v predmetnej právnej veci. Záujmom dieťaťa je nepochybne, aby bolo v starostlivosti toho z rodičov, ktorý uznáva úlohu a dôležitosť druhého rodiča v živote dieťaťa a je presvedčený, že i ten druhý rodič je dobrým rodičom. Starostlivosť a výchova maloletého dieťaťa predpokladá zabezpečenie nielen materiálnych, ale i nemateriálnych podmienok, ktoré umožňujú rozvíjanie osobnosti maloletého dieťaťa. V procese socializácie maloletého dieťaťa je v zásade nevyhnutná účasť oboch rodičov. Po rozpade rodiny s maloletými deťmi nielen etika príbuzenských vzťahov, ale aj zákon zaväzuje deti k povinnosti svojich rodičov ctíť a rešpektovať, kým rodičovská zodpovednosť (za riadnu výchovu detí) je prikázaná obom rodičom; preto, pokiaľ nie sú zistené také skutočnosti, ktoré by viedli k pozastaveniu výkonu rodičovskej zodpovednosti, nie je dôvod na to, aby rodič, v ktorého priamej starostlivosti maloleté dieťa nie je, aby sa tento rodič s maloletým dieťaťom nestretával, resp. stretával vo veľmi obmedzenom rozsahu.*

11. *Jedným z výrazných prostriedkov pre zabezpečenie spoluúčasti druhého rodiča na výchove a udržiavanie rodičovského vzťahu a upevňovanie citového puta je osobný styk rodiča s mal. dieťaťom. Úlohou rodiča je pochopiteľne, aby pri styku s dieťaťom len pozitívnym spôsobom uplatňoval svoju výchovnú úlohu. Na druhej strane, úlohou rodiča, ktorému je dieťa zverené do osobnej starostlivosti, je so zreteľom na záujem dieťaťa na prospešnom styku s druhým rodičom vytvárať vhodné podmienky pre tento styk a to najmä vedením dieťaťa k správneému vzťahu k druhému rodičovi.“*

Krajský súd taktiež citoval z uznesenia Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 955/15 zo 14. marca 2017, v zmysle ktorého «... právom oboch rodičov je

v zásade rovnakou mierou sa o dieťa starať a podieľať sa na jeho výchove, s čím korešponduje i právo samotného dieťaťa na starostlivosť oboch rodičov, a teda ak je rozhodnutím súdu zverené do starostlivosti jedného z rodičov, potom by tomuto dieťaťu malo byť umožnené stykať sa s druhým rodičom v takej miere, aby bol postulát rovnakej rodičovskej starostlivosti čo najviac naplnený. Takáto úprava je spravidla vždy v „najlepšom záujme dieťaťa“, pričom odchýlky od tohto princípu musia byť odôvodnené ochranou nejakého iného, dostatočne silného legitímneho záujmu, pričom konkrétne skutočnosti, o ktoré sa tento záujem opiera, musia byť v danom konaní preukázané... Vo všeobecnej rovine je možné súhlasiť s doktrinálnym záverom, že „styk by mal byť stanovený v rozsahu, ktorý umožní nerezidentnému rodičovi v dostatočnej miere participovať na bežných každodenných záležitostiach dieťaťa, rovnako ako na jeho voľnočasových aktivitách.“».

Z uvedených doktrinálnych záverov krajský súd vyvodil, že „je daná neodkladná potreba úpravy styku, ktorý umožní vytvoriť dostatočný priestor pre realizáciu rodičovskej starostlivosti zo strany otca. Je zrejmé, že rodičia maloletých detí sa nedohodli na mieste bydliska detí v obci [REDAKOVANÉ]. Otec vo všetkých súdnych konaniach namieta, že matka deťom zmenila bydlisko a odsťahovala ich v úmysle trvalo sa tam zdržiavať do obce [REDAKOVANÉ], ktorá je od miesta, kde bývali na adrese [REDAKOVANÉ] vzdialená vyše 300 km bez jeho súhlasu.“ Krajský súd poukázal aj na ďalšie závery z citovaného uznesenia Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 955/15 zo 14. marca 2017, ktoré možno zhrnúť tak, že je nespravodlivé, aby rodič, ktorý protiprávne odviezol dieťa do niekoľko sto kilometrov vzdialeného miesta, z toho fakticky profitoval, pokiaľ neboli v konaní ani tvrdené, ani preukázané závažné dôvody na takýto krok, ako napríklad ochrana fyzickej integrity dieťaťa alebo rodiča v prípade domáceho násillia, a preto „skutočnosť, že jeden z rodičov protiprávne (jednostranne) zmení bydlisko dieťaťa je podstatnou okolnosťou, ktorú je treba zohľadniť pri rozhodovaní, komu dieťa zveriť do starostlivosti a pri rozhodovaní o rozsahu a podmienkach styku. Napríklad k odovzdávaniu dieťaťa na styk by malo zásadne dochádzať v mieste pôvodného bydliska dieťaťa. Pre iné rozhodnutie by mali existovať dostatočne závažné dôvody, ktoré by mali byť v súdnom rozhodnutí vysvetlené.“ (uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 955/15 zo 14. marca 2017).

33. Krajský súd ďalej uviedol: „V konaní vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 15P 20/2018 súd rozsudkom udelil súhlas matke namiesto otca k podaniu žiadosti o zápis mal. [REDAKOVANÉ] do Základnej školy na ulici [REDAKOVANÉ], návrh otca zamietol. Tento rozsudok nie je právoplatný, v súčasnosti prebieha odvolacie konanie na tunajšom súde v dôsledku odvolania otca. Z obsahu spisu takisto vyplýva skutočnosť, že mal. [REDAKOVANÉ] od 1.9.2018 navštevuje prvý ročník na ZŠ [REDAKOVANÉ].

15. Odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie o tom, že doterajšia úprava styku v čase od stredy do nedele nie je v súčasnosti vzhľadom na skutočnosť, že mal. [REDAKOVANÉ] navštevuje základnú školu vyhovujúca, pretože by mohla narušovať jeho školskú dochádzku, ako aj jeho systematickú prípravu na vyučovanie. Z tohto dôvodu odvolací súd zamietol aj návrh otca na nariadenie striedavej osobnej starostlivosti. Odvolací súd sa však nestotožňuje s názorom súdu prvej inštancie na rozsah styku mal. detí s otcom. Absencia úpravy styku počas prázdnin a sviatkov by oproti doterajšej súdnej úprave výrazne obmedzila rozsah stretávania sa detí s otcom. Je zrejmé, že obe mal. deti majú s otcom vytvorený silný citový vzťah a akékoľvek jeho obmedzovanie by bolo v rozpore s ich najlepším záujmom. Hoci je úprava styku neodkladným opatrením v nevyhnutnej miere, odvolací súd má za to, že vzhľadom na predchádzajúcu súdnu úpravu je potrebné nariadením neodkladného opatrenia reagovať na začiatok školskej dochádzky úpravou intervalov styku a nie jeho obmedzením. Samotné preberanie a odovzdávanie detí jednému rodičovi druhým je pre deti nepríjemná a často u citlivejších detí vyvoláva tieseň. Úlohou oboch rodičov pri preberaní a odovzdávaní detí je vytvoriť pokojnú atmosféru, ktorá pomôže deťom tieto pocity prekonať a tešiť sa na ďalšie stretnutie. Rozhodne sem nepatrí vyvolávanie strachu políciou, húkačkami a pod.. Odvolací súd vzhľadom na preukázateľný rodičovský konflikt týkajúci sa miesta odovzdávania a preberania mal. detí tieto miesta vymedzil s uvedením presnej adresy, aby nedochádzalo k rôznym interpretáciám o aké miesto ide a tým aj aby sa eliminoval stres, ktorý táto nejasnosť nepochybne vyvoláva v mal. deťoch. Zároveň odvolací súd na oboch rodičov apeluje, aby sa zdržali negatívnych prejavov, či animozít voči sebe a tým nevyvolávali u detí, ktoré pochádzajú z ich vzájomného vzťahu traumatické zážitky, ktoré ich môžu poznačiť na celý život. Vo svetle

citovaného rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky odvolací súd zmenil miesto odovzdania mal. detí po ukončení styku tak, aby obaja rodičia boli s výdavkami spojenými so stykom otca s mal. deťmi zatažení rovnomerne a zároveň určil čas odovzdania tak, aby sa matka s mal. deťmi mohla bez časového stresu prepraviť napr. železničnou dopravou do miesta jej bydliska. Ako kompenzáciu za obmedzenie bežného styku od stredy do nedele na piatok až nedeľu v dôsledku kolízie styku so školskou dochádzkou mal. [REDAKOVANÉ], odvolací súd poskytol otcovi priestor stretávať sa s deťmi každý prvý nepárny víkend raz za dva mesiace s tým, že v daný čas je otec po ukončení styku mal. detí odovzdať matke v [REDAKOVANÉ]. Daný časový priestor môže otec s mal. deťmi využiť napríklad na návštevu starých rodičov z otcovej strany ako aj ďalšej rodiny, ktorú má v [REDAKOVANÉ] tak, aby deti mohli tráviť čas s otcom a zároveň neboli enormne zatažované cestovaním. Odvolací súd ponechal v úprave styk počas sviatkov a prázdnin v rozsahu tak, ako bol určený rozsudkom vo konaní o úpravu rodičovských práv a povinností, keďže nevidel dôvod pre zmenu takto upraveného styku.“

34. Po dôkladnom preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu, aplikujúc pritom princípy a prístup ústavného súdu k posudzovaniu ústavnej súladnosti rozhodnutí všeobecných súdov o nariadení neodkladného opatrenia, ktorým sa dočasne upravujú pomery medzi účastníkmi konania (stranami sporu), ústavný súd konštatuje, že rozhodnutie krajského súdu do veľkej miery reflektovalo odvolacie námietky sťažovateľa. Krajský súd konštatoval, že vzhľadom na začínajúcu školskú dochádzku maloletého [REDAKOVANÉ] ktorou pri podaní návrhu na vydanie neodkladného opatrenia argumentovala matka, bolo potrebné upraviť styk s otcom, ktorý sa pôvodne začínal stredou uprostred pracovného týždňa. Avšak dal za pravdu sťažovateľovi, že obmedzenie jeho styku s deťmi, ku ktorému v dôsledku uznesenia okresného súdu došlo, nebolo namieste, a preto krajský súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie, upravil intervaly styku od piatku 14.00 h až do nedele 14.30 h a skrátenie časového intervalu, ktorý sa pôvodne začínal už v stredu, kompenzoval pridaním ďalšieho víkendu raz za dva mesiace, keď sa sťažovateľ môže s maloletými deťmi stretnúť. Pri svojom rozhodnutí vzal do úvahy aj závery citovaných rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky a vzdialenosť medzi bydliskami sťažovateľa a matky maloletých detí a upravil, že každý párný týždeň pri návrate detí

do miesta bydliska matky si ich matka vyzdvihne v bydlisku s'azovateľa, t. j. v [REDACTED] aby obaja rodičia boli rovnomerne zaťažení výdavkami spojenými so zabezpečením styku s'azovateľa s deťmi. Zároveň krajský súd opätovne upravil styk s'azovateľa s deťmi aj počas vianočných a veľkonočných sviatkov a letných prázdnin, ktoré bez odôvodnenia okresný súd vo svojom uznesení neuviedol a ktoré predstavovali výrazné obmedzenie styku s'azovateľa s deťmi.

35. Ústavný súd pri posudzovaní ústavnej s'aznosti zohľadnil osobitú povahu inštitútu neodkladného opatrenia a tomu zodpovedajúci zjednodušený a zrýchlený procesný postup a rozhodovanie všeobecných súdov. S'azovateľova argumentácia v jeho ústavnej s'aznosti je namierená hlavne na ním vnímanú nespravodlivosť úpravy styku a jeho nesúhlas s takouto úpravou. Avšak skutočnosť, že s'azovateľ sa nestotožňuje s rozhodnutím krajského súdu, nepostačuje na prijatie záveru, že jeho rozhodnutím skutočne došlo k porušeniu jeho základných práv a slobôd. Ústavný súd dospel k záveru, že odôvodnenie krajského súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti alebo svojvôle, ktoré by bolo možné považovať za procesný exces. Krajský súd vzal do úvahy aj judikatúru Ústavného súdu Českej republiky, na ktorú s'azovateľ odkazoval, upravil miesto odovzdania detí pri ich návrate do bydliska matky v prospech s'azovateľa, akceptoval odvolacie tvrdenia s'azovateľa, keď kompenzoval zníženie počtu dní počas pracovného týždňa pridaním víkendu v každom nepárnom mesiaci, opätovne upravil styk cez sviatky a prázdniny. Navyše keď s'azovateľ v ústavnej s'aznosti tvrdí, že k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy došlo tým, že krajský súd nezohľadnil pri svojom rozhodnutí legislatívu, v ústavnej s'aznosti ani nenaznačil, k porušeniu akého ustanovenia právneho predpisu malo napadnutým rozhodnutím krajského súdu dôjsť. Keďže s'azovateľ svoje tvrdenie bližšie nešpecifikoval, nebolo možné zo strany ústavného súdu sa touto námietkou zaoberať.

36. Vzhľadom na uvedené a zdržanlivosť ústavného súdu v otázke posudzovania neodkladných opatrení ústavný súd konštatuje, že s'azovateľom predostreté argumenty nedosahujú takú intenzitu, v dôsledku ktorej by bolo možné spochybniť ústavnú akceptovateľnosť napadnutého uznesenia. Porušenie čl. 8 ods. 1 dohovoru, ktorý upravuje

právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života, sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta len v súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a argumentuje nezákonnosťou a neústavnosťou napadnutého uznesenia krajského súdu. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu nedošlo v rámci argumentov sťažovateľa k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy, k rovnakému záveru dospel aj vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 8 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto ústavnej sťažnosti sťažovateľa smerujúcej proti uzneseniu krajského súdu, ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods.1 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, nevyhovel.

37. Predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu bolo napadnuté uznesenie krajského súdu č. k. 24 CoP 41/2018-131 a sp. zn. 24 CoP 42/2018 z 25. októbra 2018 o neodkladnom opatrení z hľadiska jeho ústavnej akceptovateľnosti a sťažovateľom tvrdenej arbitrárnosti. Ústavný súd preto v závere zdôrazňuje, že posúdenie skutkových okolností a tvrdení uvádzaných vo vyjadreniach sťažovateľa a zúčastnenej osoby, ku ktorým došlo po tomto dátume (vrátane sťažovateľom predloženého znaleckého posudku), patrí do právomoci všeobecných súdov rozhodujúcich o starostlivosti o maloleté deti a v okolnostiach tejto ústavnej sťažnosti neboli pre rozhodnutie ústavného súdu relevantné.

38. Keďže ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa obsiahnutými v sťažnostnom petite (návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2019

Jana Baricová
predsedníčka senátu